

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Kodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Yirmeyah

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1835 oder 1836]

ח הימרי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9113

עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה יִהְיוּ: (ג) וּנְבַחַר
 מֹות מַחִיִּים לְכָל הַשְּׂאִרִית
 הַנְּשָׂאִרִים מִן-הַמְּשֻׁפָּתָה הַרְעָה
 הַזֹּאת בְּכָל-הַמְּקֹמֹת הַנְּשָׂאִרִים
 אֲשֶׁר הִדְחִיתִים שָׁם נְאֻם יְהוָה
 צְבָאוֹת: (ד) וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה
 אָמַר יְהוָה הִיפְלוּ וְלֹא יִקְוּמוּ אִם-
 יָשׁוּב וְלֹא יָשׁוּב: (ה) מִדְּוַע שׁוֹבְבָה
 הָעַם הַזֶּה יְרוּשָׁלַם מִשְׁבָּה נִצְחַת
 הַחֲזִיקוּ בַּתְּרֵמִית מֵאֲנֹו לְשׁוֹב:
 (ו) הִקְשַׁבְתִּי וְאִשְׁמַע לְוֹא-כֵן
 יִדְבְּרוּ אֵין אִישׁ נַחֵם עַל-רַעְתּוֹ
 לֵאמֹר מָה עָשִׂיתִי כָּלָה שָׁב

פִּלְעָכֶּע דַּעַר עַרְדַּע וְוַעַרְדַּעוֹן.
 (ג) דַּעַר טַאָד ווִירַד עַרוּוִינֶשׁ
 טַעַר זִיִן אַלֶס דַּאָז לַעֲכַען, דַּעַם
 גַּאֲנַצַּען אִיבַעַרְרַעֶסְטַע, דַּעַנִי
 יַעֲנִיעַנַען נַעַהמֶלֶךְ אוּיִם דִּיעִי
 זַעַר כַּעזַען רַאָטְטַע, דִּיא אֵין
 דַּעַן אִיבַרִיגַען פִּלְעַטְטַעזַען וּוְאִי
 הֵין אִיךְ זִיא פֶּעַרשְׁטַאָסַען,
 נַאָךְ צוּרִיקבִּלִיבַען וְוַעַרְדַּען,
 שְׁפַרִיכְט דַּעַר הַעַרַר דַּעַר
 הַעַעַרשְׁאָאָרַען. (ד) זַאָנַע אִידֵי
 נַעַן, זַאָ שְׁפַרִיכְט דַּעַר עוּוִינַע:
 וּוְאִלְלַעַן זִיא דַּעַן זַאָ טִיעַף זִינֵי
 קַעַן, דַּאָם זִיא זִיךְ נִיכְט מַעַהַר
 אוּיִפֶּרִיכְטַען, אָדַעַר זַאָ וּוִיט
 אַבַּאִירַעַן, דַּאָם זִיא נִיכְט
 מַעַהַר צוּרִיקקַעַהרַען קַעַנַענַען?
 (ה) וּוְאִרוּם פֶּעַרַהַאָרַעַט דִּיעִי
 זַעַם פֶּאָלַק, דִּיעַם יְרוּשָׁלַיִם אֵין
 עוּוִיבַעַר אַבְטְרִינִיגִיקִיט, וּוְאִי
 רוּם הַאֶלְטַען זִיא נַאָךְ פֶּעַסְט
 אָן טְרוּג, אוּנְד וּוְאִלְלַעַן נִיכְט
 צוּרִיק? (ו) אִיךְ הַאָרְכֶּע אוּכִי

במרצוחם

הַעַר אוּנְד הַעַרַע נוֹר הַיִּלְלַאָזַע רַעַדַען פֶּיהַרַען, נִיכְט אֵיִין אִינַצִּיגַעַר אִיזַט דַּעַר זִינַע
 בַּאָוִהִיט בַּעַרִייעַט, דַּאָם עַר שְׁפַרֶאָכֶּע: וּוְאִם הַאָבַע אִיךְ גַּעַטַהַאָן? אַלְלַעַם פֶּעַהַרַט

פֶּאָרַט

ר ש י

לְדוּמָן. לֹזַבֵּל: (ג) וּנְבַחַר מֹות מַחִיִּים. אָף ע"פ שֶׁהֵם רוֹאִים אֶת הַמַּחִים נְחוּנִין בְּצוּיִן
 לְרַת הַחִיִּים גְּדוּלָה הַיִּמְנָה וַיִּבְחָרוּ אֶת הַמֹּות: (ד) הִיפְלוּ וְלֹא יִקְוּמוּ. הַטּוֹב לְהַסֵּיפִילוֹ אֶת
 עַמֶּם לְנַפִּיל' שְׂאִין לֵה חֲקוּמָה: וְאִם יִשׁוּב וְלֹא יִשׁוּב. לְנַשִּׁירְלוֹ לְשׁוֹב מַרְעַח' לֹא יִשׁוּב הַקַּב"ה
 מְגוֹרְתוֹ. ד"א אָף אִם יִשׁוּבוּ בַחֲשׁוֹבָה לֹא חַחֲקִיִּים בִּידֵס כִּי יִמְהַרוּ לְשׁוֹב לְרַשַׁעְתָם וְכֵן ת"י אִם
 לְמִיחַב גְּלִי קַדְמִי דִּלֹא יִתּוּבוּן: (ה) מַשׁוּבָה נַחֵם. מַשׁוּבָה עוֹלָם כְּמוֹ נֹחַ: הַחֲזִיקוּ. אַחֲזוּ:
 בַּתְּרֵמִית. בַּמְרַמָּה: (ו) לֹא כֵן. לֹא בְדִין כְּמוֹ כֵן בְּנוֹת לְלַפְסַד (בַּמְדַּבֵּר ט'): כֹּלָה שֶׁב בַּמְרוּחַת'.

ב א ו ר

(ג) וּנְבַחַר מֹות מַחִיִּים, אָף עַל פִּי שֶׁהֵם רוֹאִין אֶת הַמַּחִים נְחוּנִין בְּצוּיִן, לְרַת הַחִיִּים
 גְּדוּלָה הַיִּמְנָה (רש"י), וְכֹא בִזָּה לְמַרְן קוּשִׁית הַנֵּמ' (בִּיבְמוֹת דָּף ס"ג ע"ב) כַּחֲבִיב לֹא יִאֶסְפוּ
 וְלֹא יִקְבְּרוּ וְכו' וְכַחֲבִיב וּנְבַחַר מֹות מַחִיִּים וְכו' עִי"ג וְכוּלֵי דְבַרְהֵם אֶמְרַתִּי כִּי לֹא יִאֶסְפוּ וְלֹא
 יִקְבְּרוּ נֹאמַר לְכָל יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם וּנְבַחַר מֹות מַחִיִּים עַל הַנְּשָׂאִרִים הַיּוֹשְׁבִים בַּמְּקוּמוֹת אַחֲרֵים
 בְּאֶשֶׁר אֶמַר בְּכָל מְקוּמוֹת הַנְּשָׂאִרִים כְּלוּמַר הַנִּיבֻלִים מְחוּרְבָה זֹאת וְנַשְׂאָרוּ בְּקִיּוּמָם וְכֵן תְּרַגְמַתִּי.
 (ד) הִיפְלוּ, הִיחַשְׁבוּ לְנַפִּיל וְלֹא לְקוּם עוֹד כְּפִירֵש"י אוֹ לְשׁוֹב מֵאַחֲרֵי כִּי שָׁלַח יוֹבְלוֹ עוֹד לְשׁוֹב
 אֲלֵי כִי דְבַרִים רַבִּים וּנְעָלִים דְּגִבֵי הַתְּשׁוּבָה נִמְ"ט הַרַמְ"בֵּם בַּפ"ד מֵהַל' תְּשׁוּבָה. (ה) מִדְּוַע
 שׁוֹבְבָה, הַלֹּא בַמְּשׁוּבָחַם יִתְנוּ עִידִיהֶן כִּי יִרְצוּ לְפוֹל וְלֹא לְקוּם וְכַחֲחֻקָם בַּתְּרֵמִית יִרְאוּ כִּי
 יִמְאָנוּ לְשׁוֹב עוֹד. (ו) הִקְשַׁבְתִּי וְאִשְׁמַע, מֵאֶמַר הַנְּבִיא כַּשֵּׁנִי הוֹלֵךְ בִּינֵיהֶם אֲנִי מִקְשִׁיב וּמֵאִזִּין
 לְהַסֵּי אִם אֶחָד מְדַבֵּר עוֹבוֹאֶם לֹא (רד"ק). לֹא בֵן, גַּם בַּעַת הַלִּיבְמִי בְּקִרְבָּם לֹא עוֹב זִיִּשַׁר

פֶּאֶרְט אִים פֶּאָרִיגֶען לויפֶע, וויא
 איין ראָס דאָז יעהלינגס זיך
 אין דאָז שלאַכטגעטיממעל
 שטירצט. (ז) דער שטאַרך
 אין דען ליפֶטען קעננט זיינע
 צייט, דיא טירטעלטייבע,
 דיא שוואַלבע אונד דער קראַץ.
 ניך בעאַכטטען גענויאַ דיא
 צייט איהרער וויערערקניפֶט,
 מיין פֶּאַלק אַבער ווילל ניכט
 קעננען דיא ווייזע דעם העררן.
 (ח) וויא קעננט איהר נאָך זאָ
 גען, וויר זינד ווייזע, וויר
 האַבען דיא לעהרע דעם עווי.
 גען אינטער אונז? פֶּירוואַהר
 צום טרונגע נור מוס דיעזע דער
 גריפֶפעל אייערער שריפֶטגע
 לעהרטען אויפֶגעצייכנעט האַ
 בען. (ט) בעשעכט מיססען
 זאַלבע ווייזען ווערדען, פֶּער-
 וויררט אונד בעטראַפֶּען
 מיססען זיא דאָ שטעהען, דאָז
 וואָרט גאַטטעס פֶּערווערפֶען
 זיא, וועלכע ווייהייט קעננען
 זיא נון בעזיטצען? (י) דעם
 האַלב ווערדע איך איהרע וויי.

בְּמַרְצוֹתֵיכֶם כְּסוּסֵי שׁוֹטֵף בְּמַלְהָמָה:
 (ז) גַּב־חֲסִידָה בַשָּׁמַיִם יִדְעוּ
 מִזְעָדֶיהָ וְתוֹר וְסוֹס וְעִגּוֹר שָׁמְרוּ
 אֶת־עַתְבְּרָתְךָ בְּאָנָה וְעַמִּי לֹא יִדְעוּ אֶת
 מִשְׁפַּט יְהוָה: (ח) אֵיכָה תֹאמְרוּ
 חֲכָמִים אֲנַחְנוּ וְתוֹרַת יְהוָה
 אֲחַנּוּ אֲכֵן הִנֵּה לְשַׁקֵּר עֲשֵׂה עֵט
 שֻׁקֵּר סְפָרִים: (ט) רַב־שׁוֹ חֲכָמִים
 חָתוּ וַיִּלְכְּדוּ הִנֵּה בְדַבַּר יְהוָה
 מֵאֲסוּ וְחֲכַמְתֶּמָּה קָהָם: (י) לָכֵן
 אֲחַן אֶת־נְשֵׁיהֶם לְאַחֲרִים
 שְׂדוֹתֵיהֶם לְיֹרְשִׁים כִּי מִקְטָן
 וְעַד־גְּדוֹל כָּלָה בַצֵּעַ בַּצֵּעַ מִנְּבִיא
 וְעַד־כֹּהֵן כָּלָה עֲשֵׂה שֻׁקֵּר:
 (יא) וַיִּרְפוּ אֶת־שֶׁבֶר בַּת־עַמִּי עַל־
 נְקֻלָּה לֵאמֹר שָׁלוֹם וְשָׁלוֹם וְאִין

במרצותם קרי. וסיס קרי. שלום
 בער אַן פֶּרעמדע, איהרע פֶּעלדער אַנדערן בעזיטצערן געבען: דען פֶּאַם גערינגסטען
 ביו צום פֶּאַרנעהמסטען פֶּראַהנט אַללעס דער האַבזוכֶט, פֶּאַן פֶּריעסטער ביו צום
 פֶּראַפֶּעטען געהט אַללעס מיט בעטרוג אום. (יא) זעהר לייכט היילען זיא דיא
 וואונדע מיינעם פֶּאַלקעס, פֶּריעדע זאַגען זיא, פֶּריעדע איזט, עס איזט אַבער
 קיין

ד ש י

בדרך הראשון חוטאי' וחוריס וחוטאי'. מרולתם קורש'י בלע"ז: שוטף יאישכרידיץ בלע"ז:
 (ז) חסידה. ליגוניה"ה בלע"ז: מועדיה. עת עברס אל איי היס מפני הלנה ועת שובס:
 שמרו. המתינו: ומור וסיס ועגור. ושפניאל ובורכיא וסנוניתא. כורכיא גרוס"ה סנונית'
 ארונדלס"י בלע"ז: (ח) אכן הנה לשקר. היא חכמתנס לשקר כנס לרפואתכ' על נחלה: ישה
 עט שקר סופרים. וביאכס: (ט) הונישו חכמי'. כמותנס ומהו הכשת הנה בדכני ה' מאסו
 וחכמת מה להם: (יא) ויכפו. כמו ויכפאו:

ב א ו ר

דברו. (ח) אכן לשקר, הננון נזה פיר"שי היא חכמתנס לשקר כנס לרפואתנס על נקיה, וסוס יס
 פי' וביאכס, וכן תרגמתי. (ט) הובישו, הכונה חכמים אלה יבשו יחמו וילכדו בדבריהם כי
 איך יאמרו חכמים אוננו אס ימאסו דבר ה' הלא אין חכמה ואין חכונה נגד ה'. (י) לן
 אחן, פי' הכסוקיס האלה עיין לעיל בפ' ו'. ליורשים, כלומר למי שימיקרו בהם בנל ת נאל

שָׁלוֹם: (יג) הַבָּשׂוּ כִּי תוֹעֲבָה עָשׂוּ
 גַם-בְּבוֹשׁ לֹא-יָבוֹשׁוּ וְהַכֹּלֵם לֹא
 יִדְעוּ לָכֵן יִפְּלוּ בַּנְּפִלִים בְּעַת
 פְּקֻדָּתָם יִכָּשְׁלוּ אָמַר יְהוָה:
 (יג) אֶסְףְּ אֶסִּיפֶם נְאֻם-יְהוָה אֵין
 עֲנָבִים בְּגִפְּוֹאֵין הָאֲנִים בְּתֵאנָה
 וְהִעֲלֵה נָבֶל וְאַתָּן לָהֶם יַעֲבְרוּם:
 (יד) עַל-מָה אֲנַחְנוּ יוֹשְׁבֵי הָאֶסְפוֹ
 וְנָבֹא אֶל-עָרֵי הַמְּבָצָר וְנִדְמָה-
 שָׁם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הִדְמָנוּ
 וַיִּשְׁקֵנוּ מִי-רֹאשׁ כִּי חָטָאנוּ
 לַיהוָה: (טו) קִוֵּה לְשָׁלוֹם וְאֵין
 טוֹב לַעַת מִרְפָּה וְהִנֵּה בְּעַתָּה:

קיון פריעדע. (יג) שאמען
 זאללטען זיא זיך דער גרייעלע
 טהאטען דיא זיא פֿעראיכטען,
 אלליין זיא האבען אללע שאאם
 פֿערלאָרען, וויססען פֿאָם
 ערראַטהען ניכטס, דאָרום
 מיססען זיא פֿאללען אונטער
 דען שטירצענדען, דאָהין זינִי
 קען צור צייט דער אַהנדונג,
 שפּריכט דער עוויגע. (יג) יא
 איך פֿערניכטע זיא, גענצליך
 פֿערניכטע איך זיא שפּריכט
 דער עוויגע, קיינע טרובע
 איזט מעהר אַם שטאַקקע, קייִ
 נע פֿייגע אַם בויע, אויך דאַז
 לויב איזט העראַכגעפֿאללען,
 אונד גאַבע איך פֿרישעס איהִ
 נען, זיא ווערפֿען עס וויעדער
 אַב. — — (יד) וואָרום צעיִ
 גערן וויר נאָך? פֿערזאַממעלט
 אייך דאַס וויר אין דיא פֿעסטען

ה' נמוס א'
 שמעדיטע אינו בעגעבען, לאססעט אינו ליעבער דאָרט צו גרונדע געהען, דען דער
 עייגע אונזער גאטט האט אונזערן אונטערגאנג בעשלאָססען, האט אונז גערענקט
 מיט גיפֿטוואססער, ווייל וויר איהם געזינדיגט האבען. (טו) וואָצו האַפֿען אויף פֿריעִ
 דען, ווען ניכטס גוטעס קאָממט? אויף איינע היילזאַמערע צייט, וואָ שאָן שרעקקען העררשט?
 פֿאַן

ר ש י

(יב) הובישו. בושת וכלימה תנא להם: גם בוש לא יבושו. אינס מתניישים צמעשיהם הרעים
 לתת לב לבוש: (יג) אסף אסיפס. לשון נלייה כמו אסף אסף כל מעל פני האדמה (לפניה א'):
 אין ענבים בגפן. לא יחר דבר: והעלה נבל. ל' נמש פליישטי"ש בלע"ז כמו וכוכל' מתאנה
 (ישעיה ל"ד) כאלה נובלת עליה (אס א'): ואתן להם יעברום. כל זאת תהיה להם על כי נחתי
 להם מוקים ועברו עליהם: (יד) ונדמה שם. ונדום שם נשכ שם דומים ואנלים: מי ראש.
 כם דלויט ביש כרישי חיון ראש פחנים הוא ארם שגשינו:

ב א ו ר

הם יורשים (רד"ק). (יג) אין ענבים, זהו לדעתי נתינת טעם על האסיפה לכן אסיפס כי
 אין ענבים בגפן וכו', וישראל נקרא גפן ומתאנה כמו כרם היה לדידי (ישעיה ה' א'), כענבים
 במדבר מלאתי ישראל כנבורה במתאנה (הושע ט' ו'). והעלה נבל, כמו ועליהו לא יבל (תהלים
 א' ג') ואתן להם פי' אס אלנישם בעלים חדשים ואסייע להם יעברו הכל ואין דבר טוב להם
 מן האסיפה, אבל כנ"ל לא אעשה כלה אתם כי הכליון גרע מן האסיפה כידוע. (יד) על מה
 אנחנו, ר"ל למה נשכ פה ודינו אחרונית הלא טוב לנו לפול ביד ה' מכיד אויב כי כבר
 נחרץ המשפט מאת ה' להדימונו ולמה נשליך את נפשנו מנגד, וכאשר התפלל דוד אפלה נא
 ביד ה' וביד אדם אל אפול (ד"ה א' כ"א י"ג), וכ"ז אשר הוביח לעורר עמו לתשובה.
 (טו) קוה לשלום, מדוע נחל לשלום אס רק רע כל היום אין טוב בקי בנו ואין שלום בנפשותינו
 מרוב

(טו) פֶּאֶן דָּן אוֹיִם וּוִידַעְרָה אֲלֵלֵם
 שְׂאֵן דָּאָן שְׁנוּיֵבֵעֵן זַיִנְעֵר רָאָם
 סַע, פֶּאֶן וּוִיהֵ עֵרֶן זַיִנְעֵר
 קִרְאָפֵט פֶּאֲלֵלְעוּ הַעֲנַסְטַע עֵרֵי
 בַּעֲבֹט שְׂאֵן דַּעַר עֵרֶב אֲדַעַן,
 זִיא קֶאָמְבֵעֵן, פֶּעֶר שְׁלִינְגֵעֵן דָּאָן
 לֶאֱנֵר מִיט אֲלֵלְעֵם וּוְאֵם דָּאָרִין
 אִיזט, דִּיא שְׂטָאָדֵט זֶאמְכִיט
 אִיהֵרֵעֵן בַּעֲוֹאָהֵנֵרֶן. (יז) יֵא
 גִּפֵּט שְׁפִרְיעָה עֲנֵדַע שְׁלֵאֲנֵעֵן
 זַעֲנֵדַע אִיךְ אִיבַעֵר אִיךְ, גַּעֲ
 גַעֵן דִּיא קִינַע בַּעֲשׂוּעֵרוֹנְג
 נִיטְצֵט, דִּיא אִיךְ פֶּעֶרוּוֹאֹנֵי
 דַּעֵן זֶאֲלֵלְעֵן, שְׁפֵר כֵּט דַּעַר
 עֲוִינַע. — (יח) דִּיא זִיכְסֵט
 וּוְאָהֵל דִּיךְ צוּ בַּעֲרוּהֵינֵעֵן בִּיֵא
 דִּיעֲזַעֵם שְׁמַעֵרֶךְ, אִבַּעֵר אִין
 מִיר יֶאמְמַעֵרֵט דָּאָן הַעֵרֶךְ.
 (יט) הַעֵרַע נֹר דָּאָן אֲנַסְטֵי.

(טו) מִדָּן גִּשְׁמַעְנָהֵרֵת סוֹסִיּוֹ מִקּוֹל
 מִצְהָלוֹת אֲבִירֵיּוֹ רַעֲשָׁה כָּל־
 הָאָרֶץ וַיִּבְזְאוּ וַיֹּאכְלוּ אֶרֶץ
 וּמְלוֹאָה עִיר וַיִּשְׁבִּי בָהּ: (יז) כִּי
 הִנְנִי מְשַׁלַּח בְּכֶם גְּהָשִׁים צְפַעְנִים
 אֲשֶׁר אִין־רֵגְלֵם רַחֵשׁ וַנִּשְׁכּוּ
 אַחֲכֶם נֶאֱמַר הִוָּהּ: (יח) מִבְּלִיגֵיתִי
 עָלַי יִגּוֹן עָלַי לִבִּי דָוִי: (יט) הִנֵּה־
 קוֹל שׁוֹעֵרֵת בַּת־עַמִּי מֵאֶרֶץ
 מִרְחָקִים הִיְהוּהָ אִין בְּצִיּוֹן אִם־
 מַלְכָּה אִין בָּהּ מִדּוֹעַ הַכְּעִסוֹנִי

בפסליהם

געשרייה מיינעם פֶּאֲלֵקֵעֵם פֶּאֶן פֶּעֶרנעם לֶאֱנֵדַע, אִיזט עֲטוּוֹא דַּעַר עֲוִינַע נִיכְט אִין צִיּוֹן?
 רַעוּדִיעֵרֵט אִיהֵר קַעֲנִיג נִיכְט מַעֵהֵר דָּאָ? — וּוְאָרוֹם הָאֲבַעֵן זִיא מִיך עֲרַצִירַנֵט מִיט אִיהֵרֵעֵן
 גַּעֲטֵי

ר ש י

(טו) נַחֲרַת סוֹסִיּוֹ. עֲשִׂיטוֹת נַחֲרִיּוֹ: מִדָּן נִשְׁמַע, עַל דַּפְלָחוֹ לַעֲגָלָא דַּדְקָן: מִלְּהוֹת
 אֲבִירֵי, לְהַלּוֹת מִשְׁחָק סוֹסִיּוֹ זַמְלִינוּ בַּמָּקוֹם אַחַר סוֹסִים וְקִרְאִים אֲבִירִים מִדְּהַרֹת דְּהַרֹת אֲבִירֵי
 (שׁוֹפֵטִים ה') לֶשׁוֹן סוֹס דוֹהַר (נַחֲסֵי ג') וַיּוֹתֵן חֲרָגֵם מִקַּל כְּסִיעוֹת גְּבֹרֹהִי: (יז) נַחֲסִים לַפְּעוֹנִים.
 לִסְפֵי שְׁנַעִים שׁוֹה נַעֲשָׂה כַּפַּע וְאוֹטֵם אִזּוֹן אֵלֵא יִשְׁמַע לְקוֹל חֲנַר הַמִּלְחָמָה שְׁנֹאמַר כִּמוֹ כַּחַן חֲרָשׁ
 יֵאֲטֵם אִזּוֹן (תְּהַלִּים נ"ח) הוּא שְׁנֹאמַר אֲשֶׁר אִין לְהַסֵּ לַחֵשׁ: (יח) מִנְּלִיגֵיתִי עָלַי יִגּוֹן. כִּמוֹ הַבְּלַגְתִּי
 וְשֵׁם דְּבַר הוּא מִישְׁאִיטִינִימֵן"ן בַּלַּע"ו בְּלוֹמַר אִם אֲמַרְתִּי אֲבִלִיגָה וְאֲחַסְפַק עָלַי יִגּוֹנִי: עָלַי לְבִי
 דָּוִי. מִקּוֹל נְבוֹאוֹת הַנְּגִלָּה אֵלֵי בַּפּוֹרְעָנוּיֹת הַנְּבוֹאוֹת: (יט) הִנֵּה קוֹל שׁוֹעֵת נַח עַמִּי, אֲנִי שׁוֹמַע
 שְׁסוֹפֵן

ב א ו ר

מִרְבַּח חֲטָאִינוּ. לַעַח מִרְפָּא, לְנוֹסִינוּ וְהִנֵּה בַּעֲתָה כִּי מִדָּן נִשְׁמַע וְגו'. (טו) מִדָּן גִּשְׁמַע,
 כֹּל הַרְוָה בַּמַּפַּח א"י יִרְחַה כִּי אִם יַעֲלֶה מֶלֶךְ בְּבַל עַל יְרוּשָׁלַיִם לֹא יַעֲלֶה דֶרֶךְ גְּבוּל דָּן כִּי
 גְּבוּל דָּן הוּא קְרוּב לִים לְכַד מַעֲרַבִית דְּרוּמִית וּבְבַל הוּא מִזְרַחִית לְפּוֹנוּיַת מִאֲ"י, וְלִכְּן נִרְאָה כִּי
 מִלַּת גִּשְׁמַע הוּא קוֹל הַד (עֲבֹתָן) הַנִּשְׁמַע בְּהַרֵי דָן מִנַּחֲרַת סוֹסִיּוֹ וְכ"ח, וְעִיִּין מ"ש לַעֲלִיל פ'
 ד' ט"ו. מִצְהָלוֹת אֲבִירֵי, כִּהֵלַת מִשְׁחָק סוֹסִיּוֹ (רד"ק ורש"י), וְכֵן לַמַּטֵּה (מ"ז ג') פּוֹרְסוֹת
 אֲבִירֵי (ו' י"ח) תְּהַלְלוּ כְּאֲבִירִים. (יז) צְפַעְנִים, הוּא הַקְּשָׁה וְהַעוֹ שְׁנַחֲשִׁים (רד"ק בַּשְּׂרָשׁוּי),
 וְקוּרִין אוֹתוֹ מֶלֶךְ קֵטֵן (בַּשְּׂרָשׁוּיִסְק), וְחֲשַׁנּוּ הַקְּדַמּוֹנִים כִּי הוּא מַמִּית בְּרִאִיִּיה לְכַד, וּבִלְשׁוֹן עֵרֶב
 נִקְרָא כַּפַּע, אֲרַם הַנַּח מְנַשִּׁינַת רוּחַ הַנִּקְרָא זַחְחוּק, וְלִפִּי זֶה חֲרָגְמִתִּי. (יח) מִבְּלִיגֵיתִי, הוּא
 פַּעַל מוֹרַכְבּ מֵהַנִּיגוֹנִי מְלִיגָה וְהַנְּגוּיִתִּי, כַּדָּרֶךְ לֶשׁוֹן אֲרַם לְהַרְכִּיב כַּפַּעַל בִּינּוּנִי אוֹתוֹת
 מַמְלַת הַגּוֹף, וְכֵן הוּא לְפַעֲמִים גַּם בִּלְשׁוֹן עֵבֶר, כִּמוֹ מִשְׁחַחְוִיִּים (בִּיחְזָקָאֵל ח' ט"ז), מִקְלָלוֹנִי
 (לַמַּטֵּה ט"ו) וְהַנְּבִיִאֵל אֹמַר כֵּן לְכַנִּיסַת יִשְׂרָאֵל אִתְּ תִבְקַשׁוּ לְהַבְּלִיגַ וְלַהֲחַחֹק עָלַי יִגּוֹן, אֲנִל לִי לֹא
 בֵּן יִדְמָה עָלַי לְבִי דָּוִי כִּי אֲשַׁמַּע קוֹל שׁוֹעֵת עַמִּי מִמִּרְחָקִים. (יט) מִדּוֹעַ הַכְּעִסוֹנִי, זֶהוּ חֲשׁוֹנַת
 ה'

בַּפְּסָלֵיהֶם בְּהַבְלֵי נֶכֶר: (כ) עֵבֶר
 קָצִיר כָּלָה קִיץ וַיִּאֲנַחְנוּ לֹא
 נוֹשָׁעֵנוּ: (כא) עַל־שֵׁבֶר בַּת־
 עַמִּי הַשְׁבַּרְתִּי קִדְרַתִּי שָׁמָּה
 הַחֹזֶקֶת־נִי: (כב) הַצָּרִי אֵין בְּגִלְעָד
 אִם־רַפָּא אֵין שָׁם כִּי מְדוּעַ לֹא
 עָלְתָה אַרְכַּת בַּת־עַמִּי: (כג) מִי־
 יִתֵּן רֵאשֵׁי מַיִם וְעֵינַי מְקוֹר
 דְּמָעָה וַאֲבִכָה יוֹמָם וְלַיְלָה אֶת־
 חֲלָלִי בַת־עַמִּי:

געטצענבילדערן מיט פֿרעמֿ
 דעם וואָהנע? — (כ) דיא
 ערנדטע איוט פֿאַראיבער, דער
 זאָמער פֿערשטריכען, אונד
 אונז איוט נאָך אימער ניכט
 געהאַלפֿען. (כא) איבער דען
 פֿאַלל מיינעם פֿאַלקס בין איך
 אויך צוואַממען געפֿאַללען,
 באַלד אומניכט מיך טרויער,
 באַלד ערגרייפֿט מיך ענטֿ
 זעטצען. (כב) אַך, איוט דען
 קיין באַלואם אין גלעד, פֿינֿ
 דעט דען קיין אַרצט זיך דאַרט?
 וואַרום גענעזעט מיין פֿאַלק
 ניכט? (כג) אַ! מעכטע דאָך
 מיין הויפט פֿאַלל וואַסער,
 מיין אויגע איין טהרענענֿ
 קוועלל ווערדען, אויף דאָס
 טאַג אונד נאָכט איך דיא ערֿ
 שלאַגענען מיינעם פֿאַלקעם
 בעוויינען קעננטע.

ט (ח) ווער מיר איינע גאַסטֿ
 הערבערנע אין דער
 וויסטע גאַבע! איך ווירדע מיין
 פֿאַלק פֿערלאַסען אונד פֿאַן
 דאַננען געהען, דען אַללע זינד זיא עהעברעכֿער, איינע ראַטטע טרייאַלאַזער וויכטע. (ג) וויא
 איהֿ

ט (ח) מִי־יִתְּנֵנִי בַּמְדָּבָר מְלוֹן
 אֲרָחִים וְאַעֲזֹבָה אֶת־עַמִּי
 וְאַלְכָה מֵאַתָּם כִּי כָלָם מִנְּאֻפִּים
 עֲצַרְתָּ בְּגִדִים: (ז) וַיִּדְרְכוּ אֶת־

פחה כאחנח לשונם

ר ש י

סוספן לזעוק בארץ מרחקים ולמה כל זאת הלא ה' צליון ואם ישנו אליו ימלא להם: (כ) עבר
 קציר כלה קיץ. נפיו לעזרת מכרים ולא נאה אחרנו יעבור הקציר והיו פנויו וינאו והנה
 עבר זמן הקציר באייר וזמן הקיץ בתמוז ולא נאו: (כא) קדרתי. לשון שמרות ואוסל: שמה.
 תמהון: החזיקתני. אחזתני: (כב) הלתי אין בגלעד. שהלתי כל משם כמו שנאמר עלי גלעד
 וקמי כרי (לקמן ט"ו) כלומר וכי לא היו להם אנשים כריקים ממי ללמוד וייעיבו דרכיהם:
 ארונת. רפואת אינפלואזער"א בלע"ז:

ט (א) עזרת בוגדים. בניסיות בוגדים: (ב) וידרכו. לשון זה נוסל בהזמנ' הקש' לירות סן
 וקשת היא ארבלישע"א בלע"ז וברגלי' דורבין אות' לכך קורא אות' דריכה והנבי' המשיג
 לשונם

ב א ו ר

ה' על שאלתם, אם מלכס אני, מדוע הכעיסוני בהנלי נכר. (כג) את חללי בח עמי, מי
 שנוכיס עליו נעשה כפעול לבני וכן ויך אותו אביו וכן ולבכותה, וכן נעשה זה השמוז בלשון
 אחר זולתי העברי, לפי שנעצרו נעשה הבני הרי הוא כאלו מקבל הפעולה (רד"ק).
 ט (ב) וידרכו לשונם, השיעור בקשחם כן ידרכו לשונם שקר לירות צו ישרי לב, כמו דרכו
 חכס דבר מר (מהלים ט"ד ד'), והכוונה לא לבד שינאפו וינגדו בה' אף, איש את רעהו
 מיים